

ADAPTATION OF FILM TITLES IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

АДАПТАЦІЯ ФІЛЬМОНІМІВ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Vasylevska T. / Василевська Т.В.

senior lecturer / ст.. викладач

ORCID ID: 0000-0003-4293-3311

Kyiv National Linguistic University, Kyiv, Velyka Vasylkivska, 73, 03680

Анотація. У статті розглядаються проблеми та особливості адаптації фільмонімів – назв фільмів – у міжкультурній комунікації. Основна увага приділяється тому, як культурні відмінності, лінгвістичні особливості та конотації впливають на сприйняття та переклад фільмонімів. Аналізуються існуючі стратегії перекладу. Особлива увага приділяється ролі культурного контексту та очікувань цільової аудиторії, що робить процес адаптації фільмонімів складним та багатогранним. У статті наведено приклади успішних та проблемних адаптацій, що дозволяє визначити найефективніші підходи. Стаття може бути корисною перекладачам, лінгвістам та фахівцям у галузі медіа та культурології.

Ключові слова: фільмонім, переклад, адаптація, міжкультурна комунікація, культурний контекст, локалізація.

Вступ.

Кіно – це мистецтво, яке існує вже більше ста років і пройшло через чисельні зміни і трансформації. В епоху інтернету, кіно також продовжує залишатись актуальним і необхідним. Роль кіно в нашому житті стає особливо ключовим з огляду на змінні тенденції споживання контенту. Кіно існує в різноманітних форматах: фільми, серіали, документальні праці. З розвитком інтернету, виробництво і споживання кіно змінилися.

За останні декілька десятиріч кіно проникло в усі сфери культури. Воно є інструментом освіти, культури, пропаганди і способом провести вільний час. За деякими оцінками, вплив кіно на людей перевищує вплив газет і книг. Кіно має колосальний вплив на сферу економіки. Наприклад, у 2025 році по всьому світу було продано більше двох мільярдів квитків у кінотеатр.

Яка головна причина того, чому ми обираємо подивитися певний фільм в кінотеатрі або вдома? Очевидно, що на це питання в кожного є безліч відповідей: рекомендація від друзів, огляди критиків або блогерів, отримані нагороди, оригінальний сценарій, захопливий трейлер, тощо. Ми не можемо ігнорувати факт, що назва фільму це перше, що привертає увагу потенційного глядача і є основним орієнтиром.

В наш час знімається та імпортується в Україну надзвичайно багато фільмів та серіалів. Їх оригінальні назви представлені іноземною мовою і вони мають бути перекладені. Тому переклад фільмонімів є надзвичайно важливим фактором не тільки для глядачів, а також і для кіностудій. Фільмонім є частиною бренду фільм. Успішно перекладена назва швидко запам'ятовується, добре виглядає на постерах, соцмережах і трейлерах, сприяючи впізнаваності. Назва повинна бути емоційно привабливою і легкою для сприйняття.

Вдалий переклад фільмоніма може зацікавити глядачо до перегляду трейлера, в той час як невдалий – залишити байдужим. Для промокампанії фільму надзвичайно важливо враховувати культурні коди, мовні стереотипи конкретної аудиторії. Через це переклад фільмоніма часто стає адаптацією, а не прямим відтворенням оригіналу, щоб назва «продала» фільм. Потрібно пам'ятати, що назва також сигналізує про жанр, темп і навіть настрій фільму. Це надзвичайно важливо, адже глядач має отримати правильне уявлення про продукт. Все це впливає на касові збори.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам аналізу фільмонімів як багатогранному явищу присвячено багато наукових праць таких мовознавців як Богданова О. Ю. [1], Книш О. В. [3], Кривонос Я. В. [4], Лукьянова Т. Г. [5], Мальцева І. Г. [6], Яхнюк Т. О. [7], Qin J. [8]. Тема **актуальна** тим, що виробництво іноземних фільмів стало масовим і перетворилося на повноцінну індустрію виробництва кіно. Нові фільми та серіали з'являються дуже швидко через що перекладачі не завжди приділяють достатньо уваги щоб перекласти фільмономи максимально якісно.

Об'єктом статті є назви фільмів, а **предметом** – переклад їх на українську мову.

Метою статті є аналіз фільмонімів для встановлення їх зв'язків між назвою і сюжетом, розкриття важливості правильного перекладу з англійської на українську мову. Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язати такі **завдання**: 1) описати поняття «фільмоніма»; 2) зрозуміти особливості англійських фільмонімів; 3) проаналізувати складнощі перекладу англійських фільмонімів.

фільмонімів; 4) розглянути методи перекладу англомовних фільмонімів.

Виклад основного матеріалу.

Кожен із нас дивиться фільми: хтось вітчизняний, хтось — закордонні. Ті, хто віддає перевагу іноземним кінострічкам, напевно помічали різницю у перекладі їх назв з мовою оригіналу. Назва відіграє велику роль у розумінні фільму взагалі та інформації, що міститься в ньому.

Перекладач повинен бути дуже уважним, перетворюючи назву фільму на нашу мову, щоб зробити його такою самою звучною і значущою як оригінальна.

Наприклад, один і той самий фільм, в різних країнах переклали по-різному, що збентежило багатьох поціновувачів кіно. Італійський фільм жахів Умберто Ленці «*Місто зомбі*» в Іспанії випустили в прокат під назвою «Вторгнення атомних зомбі», у Німеччині «*Валова атака зомбі*», у США - «*Місто кошмару*», у Франції - «*Літак Апокаліпсису*», у Британії - «*Місто ходячих мерців*».

Фільмонім – вид власних назв, що позначають назви кінострічок. Він повинен відображати зміст та художній задум фільму, він має бути зрозумілим, інтригуючим та привабливим для потенційного глядача, тому при його перекладі важливо не тільки не допустити комунікативного збою, а й врахувати завдання творців кінофільму, у тому числі комерційні.

О. Книш визначає фільмоніми як особливі назва фільмів, які відрізняються за своєю семантикою від звичайних слів і фраз, і вони мають важливе значення для кінематографу та культури в цілому [3]. За визначенням Д. Бучко, фільмоніми – це особливий вид власних імен, які використовують у кінематографії з метою привернення уваги глядачів та покращення сприйняття фільму. Автор також відзначає відсутність уніфікованої термінології та стандартних визначень для фільмонімів у сучасній ономастиці, що може призвести до різних підходів до їх вивчення та аналізу [2].

У кінематографі, назви відіграють важливу роль у привертанні уваги глядачів та викликання емоцій. Виокремлюють декілька прикладів англомовних фільмонімів, які ілюструють ці особливості [9]:

1) Лаконічність і короткість. Відзначається тим, що фільмоніми

складаються з невеликої кількості слів. Завдяки цьому, вони запам'ятовуються і легко сприймаються глядачами. Такі фільмоніми, загалом, відображають головну ідею фільму. “Jaws” – «Щелети», основне слово передає ключовий аспект фільму – акули.

2) Культурна якість. Такі фільмоніми відображають історію, традиції, контекст певної культури. “Seven Samurai” – «Сім самураїв», назва апелює до історичного періоду Японії та самурайського кодексу честі.

3) Мистецька якість. Тобто, ці фільмоніми мають художню та естетичну цінність. Це досягається через мовні фігури, як метафора, порівняння, оксиморон. “The Green Mile” – «Зелена миля». Зелена миля – це метафора шляху смерті і морального випробування. Надає фільму глибокий символічний зіст.

“True Lies” – «Правдива брехня», поєднання семантично протилежних понять, завдяки чому викликає інтерес.

“Like Water For Chocolate” – «Як вода для шоколаду», назва ґрунтується на іспанському ідіоматичному виразі і створює емоційну напругу, притаманну культурному коду Мексики.

4) Комерційна якість. Назва повинна бути приваблива для потенційного глядача і стимулювати інтерес до перегляду фільму. “Avatar” – «Аватар», коротко і загадково, викликає зацікавлення.

“Titanic” – «Титанік» апелює до відомої історичної катастрофи, відразу викликає асоціації і емоції.

5) Унікальність. Фільмоніми повинні відображати стиль і концепцію фільму. Вони не повинні спутуватись з іншими фільмами. “Inception” – «Початок», створює загадковість, інтелектуальний виклик, є унікальним і відображає специфіку фільму.

Таким чином, фільмоніми виконують не лише номінативну, а й комунікативну, естетичну та комерційну функції. Сукупність цих функцій обумовлює різноманітність підходів до формування назв фільмів. У зв'язку з цим доцільно виділити основні типи фільмонімів:

- Фільмоніми, які відображають основну тему чи проблему твору. Розуміння

глядачем теми, позначеної у назві фільму, може суттєво розширюватися в міру розгортання художнього сюжету, а сам фільмонім набуватиме символічного значення, наприклад, «*Chocolate*»- «Шоколад», «*Clockwork Orange*» - «Механічний апельсин»;

- Фільмоніми, що задають сюжетні перспективи твору. Такі назви можна умовно розділити на дві групи: відбивають повну сюжетну лінію фільму (фабульні) і відбивають кульмінаційний момент з погляду розвитку сюжету, (кульмінаційні), наприклад «*The Day after Tomorrow*» - «Післязавтра».

- Персональні фільмоніми, значна частина яких - антропоніми, що повідомляють про національність, роду приналежності та соціальний статус головного героя, наприклад «*Alien*» - «Чужий».

- Окремий розділ антропонімів складають імена із "чистою" внутрішньою формою. Такого виду фільмоніми відображають авторську оцінку ще до перегляду фільму, формують уявлення про зображувальну якість героя, наприклад, «*Gandhi*» - «Ганді», «*Passion of the Christ*» - «Пустрасті Христові». Необхідно уточнити, що найчастіше такого роду фільмоніми зустрічаються в історичних фільми.

- Фільмоніми, що позначають час та простір. Крім часу доби, днів тижня, місяців, час дії може бути описаний у вигляді дати, що відноситься до історичної події, наприклад, «*Twilight*» - «Сутінки», «*2012*» - «2012». Також такого класу фільмоніми можуть відображати місце дії, яке позначено з різним ступенем конкретності, реальним «*Babel*» - «Вавилон», «*Gang of New York*» - «Банди Нью Йорка» або вигаданим топонімом «*Silent Hill*» - «Сайлент Хілл».

При перекладі англійських фільмонімів потрібно враховувати також і мовні особливості:

- Зазвичай у фільмонімах опускаються артиклі, форми дієслова to be та прийменники.
- Досить часто можна зустріти наявність знаків питання, двокрапок або знаків оклику.
- Можуть виражатися словосполученням з дієприкметником або герундієм.

➤ Сленг.

Надзвичайно велике значення при перекладі має контекст. Він може полегшити розуміння і сприймання фільм онімів з культурними особливостями.

Щоб досягнути якісного перекладу фільмоніма з однієї мови на іншу, їх потрібно перекладати після перекладу самого фільму, тобто в останню чергу. Досить складно обрати правильну структуру назви фільму, вирішити чи необхідно додавати в назві якісь стилістичні засоби або фігури.

Необхідно скласти мовою перекладу лаконічний, привабливий фільмонім, що відображає зміст фільму при цьому не втратити зв'язку зі змістом фільму при перекладі українською мовою.

Перекласти фільмонім яскраво і привабливо - це своєрідна майстерність. Однак не меншою майстерністю буде - адекватно перекласти фільмонім, щоб він був схожим за змістом із вихідною назвою. Для цього потрібні не тільки володіння іноземною та рідною мовою досконало, а й певні екстралінгвістичні знання та творчі навички.

Існує три стратегії, до яких вдаються українські перекладачі під час перекладу фільмонімів:

-Прямий переклад англомовних фільмонімів українською мовою. Найчастіше, такої стратегії перекладу піддаються фільмоніми, де присутні неперекладні культурно-специфічні компоненти. До цієї стратегії також необхідно віднести такі перекладацькі прийоми як транслітерація та транскрибування фільмів, які не мають внутрішньої форми.

-Трансформація назви. У перекладознавчих дослідженнях

прийнято вважати, що трансформації під час перекладу зумовлені різними чинниками: лексичними, стилістичними, функціональними, прагматичними. При використанні даної стратегії багато фільмонімів перекладаються з розширенням когнітивної інформації за допомогою заміни або додавання лексичних елементів, а введення ключових слів фільму компенсує в назві смислово або жанрову недостатність дослівного перекладу.

- Заміна назв фільмів. Основними вимогами для перекладача є збереження

семантико-структурної рівності та рівні комунікативно-функціональні властивості. Однак це не заважає використати повну заміну фільмоніма під час перекладу, що іноді обумовлено культурними особливостями країни. Цей прийом використовується досить часто.

Переклад фільмонімів відноситься до групи перекладу художніх текстів, тому основні трансформації, що використовуються перекладачами при перекладі художніх текстів, також застосовуються і при перекладі фільмонімів. Трансформації обумовлені різними факторами:

- ✓ Лексичними.
- ✓ Стилiстичними.
- ✓ Функціональними.
- ✓ Прагматичними.

Основні типи лексичних трансформацій, що застосовуються в процесі перекладу, включають такі перекладацькі прийоми: перекладацьке транскрибування та транслітерацію, калькування та лексикосемантичні заміни (конкретизацію, генералізацію, модуляцію).

Транскрибування та транслітерація – це способи перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою букв мови перекладу. При транскрипції відтворюється звукова форма іншомовного слова, а транслітерації його графічна форма (літерний склад). Провідним способом у сучасній перекладацькій практиці є транскрипція із збереженням деяких елементів транслітерації.

Калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин – морфем чи слів (у разі стійких словосполучень) їх лексичними відповідностями до мови перекладу. Сутність калькування полягає у створенні нового слова або стійкого поєднання мови перекладу, що копіює структуру вихідної лексичної одиниці.

Лексико-семантичні заміни - це спосіб перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом використання у перекладі одиниць мови перекладу, значення яких не збігається із значеннями вихідних одиниць, але може бути виведено з

них за допомогою певного типу логічних перетворень. Основними видами заміни є конкретизація, генералізація).

Конкретизація - це заміна слова або словосполучення з ширшим значенням словом або словосполученням з вузким значенням. Як правило, лексиці української мови властива більша конкретність, чим відповідним лексичним одиницям англійської мови.

Генералізація – це спосіб перекладу, при якому видова назва перекладається родовою. Наприклад, синиця, шпак англійською мовою перекладають як bird.

Висновок.

Кінематограф займає одну з провідних позицій у медіа індустрії. Фільмом визначає успіх фільму. Вкрай важливо вдало перекласти назву фільму, проте не завжди це вдається перекладачам. Особливо дивно виглядає фільм, назву якого не можна розшифрувати поки не подивишся фільм. У таких випадках у глядача може виникнути почуття збентеження ще до перегляду. При перекладі виникають труднощі, які потрібно вирішити перекладачеві. Звідси, при перекладі фільмоніма, перекладач має бути дуже обережним та уважним. Він повинен знати всі методи цього виду перекладу та повинен використовувати усю його уяву, передати значення назви фільму максимально близьке до оригіналу, наскільки це можливо.

Література

1. Богданова О. Ю. Заголовок як елемент тексту. Житомир. 2007. 209 с.
2. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології. Харків : РанокНТ, 2012. 256 с.
3. Книш О. В. Лінгвістичний аналіз найменувань кінофільмів : автореф. автореф. дис. канд. філол. наук. Одеса, 1992. 17 с.
4. Кривонос Я. В. Нормативні проблеми українського перекладу американської кінопродукції. Лінгвістика. 2010. № 1. С. 176–182
5. Лукьянова Т. Г. Теоретичні аспекти кіноперекладу з англійської на українську мову. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н.

Каразіна. 2011. № 973. Вип. 68. С. 183–188.

6. Мальцева І. Г. Переклад та відтворення назв фільмів українською. Івано-Франківськ : МАУ, 2010. 167 с.

7. Яхнюк Т. О. Використання фрагментів художніх відеофільмів для навчання студентів мовних спеціальностей соціокультурної англійської лексики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2002. 203 с.

8. Qin J. Translation of Film Titles Based on Intercultural Communication. Journal of Advances In Linguistics. 2018. № 9. P. 1337–1343

9. Bai Z. On Translation Strategies of English Movie Titles. Journal of Language Teaching and Research. № 1. P. 119–124.

***Abstract.** The article examines the problems and features of adapting film titles – in intercultural communication. The main attention is paid to how cultural differences, linguistic features and connotations affect the perception and translation of film titles. Existing translation strategies are analyzed. Particular attention is paid to the role of the cultural context and expectations of the target audience, which makes the process of adapting film titles complex and multifaceted. The paper provides examples of successful and problematic adaptations, which allows identifying the most effective approaches. The article may be useful to translators, linguists and specialists in the field of media and cultural studies.*

***Keywords:** film titles, translation, adaptation, intercultural communication, cultural context, localization.*